

she does not know is on her face, by the way bitterness tightens muscles at a mouth's corner, or the way air is allowed to flow from the lungs...» [3, с. 15]

Зовнішність головної безумовно теж відповідає всім вимогам до її соціального статусу, якому вона відповідала і перебуваючи удома: «A woman in a white dress, white shoes, a pink scarf around her neck, standing on grass...her appearance was choice, all exquisite tact, for it was appropriate for this middle-class suburb and her position in it as her husband's wife. And, of course, as the mother of her children» [3, с. 34]. Таким чином узагальнюється і роль жінки у сім'ї: дружина і мати дітей.

Концепт «дім» один з найтипівіших для британського суспільства, тому описи не лише будинку, а доглянутого саду характеризують концептосферу роману: «the garden, was as lovely as an English garden is after twenty or so years of devotion. It looked as if man had not planted it, but as if it had chosen to grow into lawns and clumps of lilies, rose arbours and herb patches. The birds sang in it all the year. The wind blew tenderly in it. There was not a crumb of earth that Kate did not feel she knew personally, had not made—of course with the aid of earthworms and the frost» [3, с.47]

Концептуальна система твору поєднує у собі різні типи концептів, які актуалізують образний, понятійний, схематичний, фреймовий та інші рівні, або різні комбінації цих концептуальних сутностей. Аналіз концептосфери твору та виокремлення ключових концептів дає змогу виявити парадигму культурно значимих концептів автора.

Література

1. Воркачев С.Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании // Филологические науки. – 2001. – №1. – С.64-72.

2. Маслова В.А. Когнитивная лингвистика [учебное пособие] // Валентина Маслова. Мн.: Тетра Системс. – 2008. – 272 с.

3. Lessing D. The Summer Before The Dark // Doris Lessing. Vintage Books: New York. – 2009. – 236 p.

***Боднар Ольга Богданівна,**
Тернопільський національний економічний університет*

ХУДОЖНІЙ ХРОНОТОП У РОЗВИТКУ СЮЖЕТУ

“Зійди, Мойсею” В. Фолкнера і “Привид мертвого дому” Вал. Шевчука – це великі мозаїчні полотна, в яких з епізодів складається панорама людського буття. І звідти є можливість говорити начебто зсередини. Герої і Фолкнера, і Шевчука відчують себе причетними до сонця, до зірок, до неба, вони – частина людства. Тестом на вірність людству є необхідність доводити собі й іншим, що персонаж – дійова людина.

Романи мають оригінальну побудову, цікаві повороти сюжетних ліній. Вони приваблюють читачів щирістю і невимушеністю розповіді, теплотою і ніжністю, з якими автори змальовують своїх героїв.

У сполученні своєрідного й загального складається художній світ цих романів, конкретизуються загальнолюдські й локальні проблеми та підходи. Перші сторінки творів постають своєрідними загадками для читачів. Автори пишуть про начебто зовсім особливі речі, персонажі живуть із міфом у душі, і його конкретні вияви – це конкретні вияви законів психології.

Завжди є на світі якась кількість людей, упевнених, що людина навіть зі зламами в душі може вижити і міцнішати. Людина зобов'язана й далі жити повноцінно. Навіть слабка людина може вистояти перед напором життя, тільки борючись із ним на грані всіх своїх сил.

У поезиці аналізованих романів спостерігаємо ще одну цікаву річ. Оповідь майже завжди йде від першої особи, крізь призму особистого досвіду. Автори тим чи іншим чином представляють персонажів, а власні оцінки обмежують. Важливим є те, що письменники розкривають нам свою думку через оповідачів. Цей оповідач має в англійській мові типовий голос Фолкнера, а в українській – житомирську говірку Вал. Шевчука.

У центрі художнього світу – людина як перетин усіх життєвих ліній. Свої романи в оповіданнях обидва письменники вибудовували як універсалії людської культури, вдаючись і до міфологічних джерел. Ці міфологеми у їхній творчості, з одного боку, структуротвірні, а з другого – метафори і образи. Ця метафора схоплює Прусто-Бергсонівську ідею спонтанної пам'яті, коли людина здатна переживати минуле, проживаючи його заново, як сьогодення. Ідея естетична, яку застосовують автори як американський, так і український. У цьому привабливість Фолкнера як для читачів, так і для письменників. Раїса Мовчан зауважує: “Він завжди спраглий до багатьох цікавих явищ у світовій культурі. Особливо виділяє в ній сучасну японську та скандинавські літератури, окремо – В. Фолкнера” [2, 11]. Вал. Шевчук ніколи сліпо не нав'язує читачам власної думки, він лише дохідливо її висловлює. Наприклад, у романі “Привид мертвого дому” розкриває потік свідомості оповідача, порухи його душі, психічні стани людини в різних виявах. Провідна художня ідея попереднього твору започатковує тему наступного. Роман “Привид мертвого дому” сприймається як певний крок у намаганні автора пізнати світ і себе в ньому, збагнути зв'язки між минулим, сучасним і майбутнім. “Тут, – як переконує Раїса Мовчан, – всюдисущий ліричний герой, як його двійник, насамперед уособлює свою органічну маргінальність, тобто своє провисання на екзистенційній межі між різними соціосубстанціями (минулою “радянською” і теперішньою)” [2, 23]. Вал. Шевчук витворює додатковий вимір і через автоіронію, що дає можливість узгоджувати новотворені вияви думок та чуттів із загальноприйнятими норми моралі. В. Фолкнеру належить художнє відкриття “неперервного часу” в світовій літературі, ця ідея допомагає читачам утвердитися в думці, що минуле постійно живе в теперішньому, в пам'яті, в переживаннях, комплексах і трагедіях нових поколінь.

В образі Айка Маккасліна закладено магнетизм цієї ідеї. “Її суть він збагнув у ті дні, коли вичитав із плантаційних гробсбуків свого діда, батька і дядька прикру історію власного роду (IV розділ “Ведмеда”) Нетерпляче і стривожено торує Аїк дорогу до істини, збагнути яку йому дуже важко, саме тому хід його думок заплутаний, у чомусь навіть утаємничений, висловлюється важко, подекуди нелогічно. Його мучить проблема: “...скільки це чинників треба, щоб сформувалася людина?” [1, 235]. У свідомості Айка на багато з того, що відбулося і відбувається, нема пояснення. Він не може передати словами те, що відчуває, але до кінця не усвідомлює. Свої думки у матеріальному вираженні Аїк пов’язує з біблійними асоціаціями та християнською символікою. Герой, як і автор, переконаний, що це надає думкам більшої вагомості, логічності, послідовності, створює філософські узагальнення.

Проведено компаративне дослідження названих творів. Формою вони нагадують побудову вінка сонетів або ж стилістичну фігуру епанастрофу: останній акцент попереднього твору започатковує тему наступного.

Проникнення в глибину “простої”, на перший погляд, прози Фолкнера ускладнюється тим, що її символічний пласт не піддається тлумаченню поза контекстом, а водночас має загальнолюдське значення.

Проза українського автора також незвична й багатоаспектна. Для неї характерна строката колажність у поєднанні умовності, фантастичності з реалістичною достовірністю; філософська суперечка між героєм і оповідачем; шляхетна шевчуківська іронія, яка не принижує людину.

Типологічно близькими й водночас художньо оригінальними постають ситуації, в центрі яких – чекання, що визначає життя персонажів. Саме чекання героїв стає сенсом їхнього буття. Осягнення подібності та своєрідності таких ситуацій (ностальгія за минулим; життя, що нагадує броунівський рух, взаємопереплетення доль персонажів і водночас їх самотність), змістове наповнення сцен і внутрішня викінченість епізодів роблять ці сцени порівнюваними.

Література

1. Фолкнер В. Домашнє вогнище : роман у новелах / Вільям Фолкнер ; [пер. з англ. Р. І. Доценка, В. О. Корнієнка ; передм. Р. Доценка]. – К. : Молодь, 1983. – 288 с.
2. Шевчук В. О. Привид мертвого дому : роман-квінтет / В. О. Шевчук ; [передм. Р. Мовчан]. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2005. – 600 с.

*Oksana Weretiuk,
Rzeszów University, Polska*

THE POWER OF THE WORD- THE IMAGERY OF SHAMROCK TEA (CIARAN CARSON, *SHAMROCK TEA*)

The report is an attempt of interpretation of ambiguity of meaning of the title trope in *Shamrock Tea* by Ciaran Carson from Bealfast. *Shamrock Tea* —nominated